

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-105>

УДК 330.338

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОРОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

INSTITUTIONAL PRINCIPLES OF ENSURING SELF-DEVELOPMENT OF TERRITORIES IN UKRAINE

Бірюков Єгор Ігоревич

кандидат економічних наук, доцент,
Заклад вищої освіти «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-9602-1230>

Тульчинська Світлана Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1409-3848>

Biriukov Iegor

IHE «Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University»

Tulchynska Svitlana

National technical university of Ukraine «Igor Sikorsky Kiev polytechnic institute»

У роботі досліджено інституційні засади забезпечення саморозвитку територіальних громад в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій та викликів, пов'язаних із воєнними руйнуваннями та необхідністю відновлення територій України. Обґрунтовано, що ефективність розвитку територіальних громад значною мірою залежить від якості інституційного середовища, яке охоплює систему формальних і неформальних правил, механізмів управління, а також взаємодію органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та громадянського суспільства. Розкрито багаторівневу структуру інституційного забезпечення саморозвитку територій, яка включає державний, регіональний та місцевий рівні. У дослідженні підкреслено важливість поєднання формальних і неформальних інституцій, що формують систему управління розвитком територій. Доведено, що ефективні моделі саморозвитку територіальних громад базуються на партнерстві між владою, бізнесом і громадськістю, розвитку соціального капіталу та узгодженні державної підтримки з місцевими ініціативами. Проаналізовано роль стратегічного планування регіонального розвитку як важливого елемента інституційного забезпечення саморозвитку територій.

Ключові слова: територіальні громади, регіон, саморозвиток територій, інституційне забезпечення, місцеве самоврядування, регіональний розвиток, інституційне середовище, відновлення територій.

The paper explores the institutional principles of ensuring self-development of territorial communities in the context of modern socio-economic transformations and challenges associated with military destruction and ensuring the restoration of the territory of Ukraine. It is substantiated that the effectiveness of the development of territorial communities largely depends on the quality of the institutional environment, which includes formal and informal rules, management mechanisms, as well as the interaction of state authorities, local governments, business and civil society. The multi-level structure of institutional support for self-development of territories is revealed, which includes the state, regional and local levels. At the state level, regulatory, legal and financial principles of regional policy are formed, strategic development advantages and mechanisms for supporting the territory are planned. The local government level is a key environment for implementing self-development policies through strategic planning, local resource management, development of real investment and infrastructure projects, and ensuring the provision of public services. At the same time, civil society plays an important role in the formation of public initiatives, participation of residents in making management decisions, and effective public control. The study emphasizes the importance of combining formal and informal institutions that form the territorial development management system. It is proven that effective models of self-development of territorial communities are based on a partnership between government, business, and the public, the development of social capital, and coordinated state support for local

initiatives. The role of strategic planning for regional development as an important element of institutional support for the self-development of the territory is analyzed. It is determined that the formation of strategic documents based on the principles of state regional policy, a territorially oriented approach, and the concept of smart specialization contributes to a more effective use of the competitive advantages of regions.

Keywords: territorial communities, region, self-development of the territory, institutional support, local self-government, regional development, institutional environment, restoration of the territory.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України характеризується глибокими трансформаційними процесами, пов'язаними з децентралізацією, реформуванням системи публічного управління, євроінтеграційним курсом та необхідністю відновлення територій в умовах воєнних викликів. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування ефективних інституціональних засад забезпечення саморозвитку територій.

Попри реалізацію реформи децентралізації, значна частина територій залишається фінансово та інституційно неспроможними, що обмежує їхню здатність до самостійного стратегічного планування, мобілізації внутрішніх ресурсів і формування конкурентних переваг. Нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів, слабкість місцевих інституцій, недостатня узгодженість між формальними та неформальними правилами взаємодії суб'єктів розвитку, низький рівень довіри та партнерства між владою, бізнесом і громадськістю стримують процеси саморозвитку територій.

Додатково проблема ускладнюється наслідками повномасштабної війни, що спричинила руйнування інфраструктури, демографічні втрати, міграційні процеси та трансформацію економічної структури регіонів. Виходячи із вище означеного, актуалізується необхідність переосмислення інституціональної архітектури територіального розвитку з урахуванням принципів партнерства, адаптивності та інноваційності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інституційних засад забезпечення саморозвитку територій привертає значну увагу вітчизняних науковців, що досліджують питання регіонального розвитку, децентралізації, функціонування територіальних громад та формування ефективного інституційного середовища. Зокрема, у статті А. Линдюка та Г. Черевка розглянуто інституційні засади державної політики розвитку територій в умовах децентралізації та сучасних соціально-економічних викликів [4]. Ю. Лопатинським та Д. Парасієм досліджено інституційні засади розвитку територіальних громад в умовах децентралізації влади в

Україні, зокрема систематизовано рівні інституційних засад та охарактеризовано ключові формальні та неформальні інституції розвитку [5]. В свою чергу у праці В. Люляви здійснено інституційно-правовий аналіз нової моделі середньої ланки управління, зокрема розглянуто еволюцію повноважень областей і районів, розмежування компетенцій між районною радою та районною державною адміністрацією, а також визначено основні проблеми її функціонування [6, с. 163]. Особлива увага зосереджується на ролі територіальних громад і процесах децентралізації, які виступають важливими чинниками формування та реалізації місцевих планів відновлення у праці С. Козира [3, с. 210]. Стаття С. Кропельницької, Р. Щура та В. Гошилика присвячена дослідженню питань інституційного забезпечення проєктного управління розвитком на регіональному та місцевому рівнях [13, с. 113].

Проте, попри значну увагу науковців до проблем розвитку територіальних громад та реформування системи місцевого самоврядування, питання інституційного забезпечення саморозвитку територій в Україні потребує подальших наукових досліджень, що зумовлено новими викликами, пов'язаними з воєнними руйнуваннями та необхідністю післявоєнного відновлення територій.

Метою статті є дослідження інституціональних засад забезпечення саморозвитку територій в Україні в контексті визначення ключових інституційних механізмів та інструментів їх реалізації в умовах соціально-економічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині ефективність розвитку територіальних громад значною мірою залежить від якості інституційного середовища, яке охоплює систему формальних і неформальних правил, механізмів управління, взаємодію органів влади, бізнесу та громадянського суспільства. Водночас сучасні виклики, зокрема економічна нестабільність, нерівномірність розвитку територій та обмеженість фінансових ресурсів, зумовлюють необхідність удосконалення інституційних механізмів, що стимулюють саморозвиток територій, підви-

щують їх економічну спроможність та забезпечують ефективне використання наявного потенціалу [10, с. 80].

Інституційні засади відіграють ключову роль у формуванні спроможності територій до саморозвитку. Їх систематизація дозволяє виокремити багаторівневу структуру інституційного забезпечення. На державному рівні формується нормативно-правова, фінансова та методична основа розвитку територій, визначаються правила функціонування системи місцевого самоврядування, механізми державної підтримки та інструменти стимулювання розвитку громад. Рівень місцевого самоврядування виступає основним простором реалізації політики саморозвитку територій через стратегічне планування, управління місцевими ресурсами, впровадження інвестиційних проєктів, розвиток економіки та організацію надання публічних послуг. Водночас рівень громадянського суспільства забезпечує залучення мешканців до процесів прийняття рішень, формування громадських ініціатив, здійснення громадського контролю та підтримку локальних проєктів розвитку.

Ефективність інституційних засад саморозвитку територій визначається комплексністю та взаємодією формальних і неформальних інституцій. Формальні правила, нормативні акти та управлінські механізми без підтримки з боку суспільних практик і локальних ініціатив часто залишаються декларативними. Водночас неформальні ініціативи та громадська активність без належного інституційного закріплення мають обмежену стійкість [5; 9, с. 90].

Тому найбільш ефективні моделі саморозвитку територій ґрунтуються на поєднанні чітко визначених інституційних механізмів управління, розвиненого соціального капіталу громад, партнерства між владою, бізнесом і громадськістю, а також узгодженості державної підтримки з місцевою ініціативою та відповідальністю за результати розвитку.

Повномасштабне вторгнення спричинило значні руйнування інфраструктури та економічного потенціалу територій України, що суттєво ускладнило умови їхнього соціально-економічного розвитку. За оцінками міжнародних організацій, загальна сума прямої шкоди, завданої будівлям та інфраструктурі в різних секторах економіки, перевищує 176 млрд доларів США (станом на кінець 2024 року), причому найбільших втрат зазнали житловий сектор, транспортна та енергетична інфраструктура, а також торгівля

і промисловість. Масштабні руйнування житлового фонду, об'єктів критичної інфраструктури, систем водопостачання та транспортних мереж значною мірою вплинули на функціонування територіальних громад та їхню економічну спроможність (рис. 1).

У цих умовах формування ефективних інституційних засад забезпечення саморозвитку територій набуває особливої актуальності, оскільки відновлення зруйнованої інфраструктури та активізація місцевого економічного потенціалу потребують узгоджених дій органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та міжнародних партнерів. Саме інституційні механізми управління розвитком територій, стратегічне планування та залучення інвестиційних ресурсів мають стати основою для забезпечення сталого відновлення та подальшого саморозвитку територіальних громад. Погоджуємось із С. Козиром, що сучасна система управління розвитком і відновленням територій потребує чіткої координації між різними рівнями влади та інституціями, що дозволить ефективніше використовувати наявні ресурси, узгоджувати стратегічні та відновлювальні ініціативи, а також забезпечувати реалізацію проєктів, спрямованих на зміцнення економічної спроможності та саморозвитку територіальних громад [3, с. 210]. У продовження цього, зазначає Д. Олійник, що взаємодія та взаємодоповнюваність інститутів, що формують систему управління розвитком територій, виступають важливою основою для прийняття ефективних управлінських рішень і формування спроможності громад до саморозвитку [8, с. 17]. В свою чергу М. Волосюк пропонується новий управлінський підхід в процесі застосування якого «розрізняється виконання ролей інститутами різних ієрархічних рівнів, що залучають їх до ефективної реалізації державної регіональної політики забезпечення місцевого економічного розвитку: на національному рівні – державницька роль, на регіональному рівні – суб'єктна роль, на місцевому рівні – лідерська роль» [1, с. 26].

Виходячи із вище означеного, така система взаємодії забезпечує посилення зв'язків між ключовими елементами соціально-економічної системи територій, сприяє ефективнішому використанню ресурсного потенціалу та формує передумови для сталого саморозвитку територіальних громад.

Важливим елементом інституційного забезпечення саморозвитку територій в Україні є система стратегічного планування

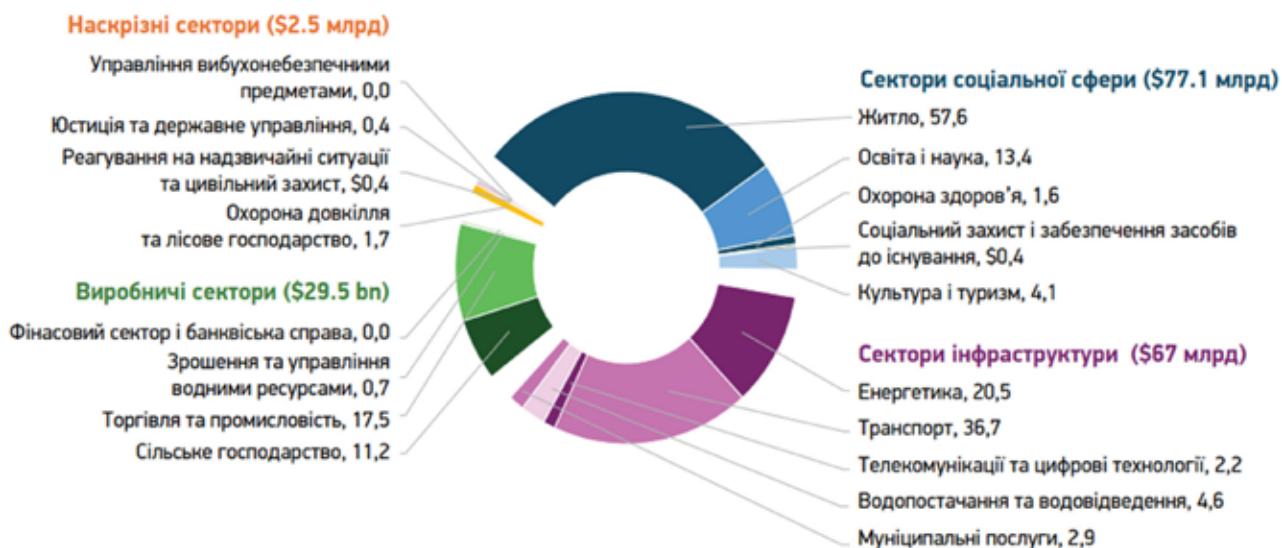

Рис. 1. Загальна шкода, завдана Україні, внаслідок повномасштабного вторгнення (млрд дол. США)

Джерело: сформовано на основі [12]

регіонального розвитку. Відповідно до встановленого порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України, стратегічні орієнтири розвитку формуються на довгостроковий період та реалізуються через відповідні плани заходів [2]. При цьому підготовка та реалізація стратегії ґрунтується на принципах державної регіональної політики, територіально-орієнтованому підході та концепції смарт-спеціалізації, що передбачає використання інноваційного потенціалу, конкурентних переваг і унікальних ресурсів регіонів. До процесу розроблення стратегічних документів залучаються органи державної влади, місцевого самоврядування, агенції регіонального розвитку, асоціації громад, громадські організації та інші зацікавлені сторони, що забезпечує узгодження інтересів різних суб'єктів державної регіональної політики та формує інституційну основу для забезпечення сталого розвитку і саморозвитку територій.

В даному контексті, погоджуємось із А. Линдюком та Г. Черевком, що інституційне забезпечення саморозвитку територіальних громад повинно передбачати поєднання стратегічних пріоритетів розвитку з формуванням сприятливого економічного середовища, розвитком інфраструктури підтримки підприємництва, підвищенням якості людського капіталу та розширенням доступу до фінансових ресурсів. Інтеграція інноваційних, цифрових і екологічно орієнтованих підходів у систему розвитку територій сприяє диверсифікації

місцевої економіки, підвищенню інвестиційної привабливості громад, зростанню зайнятості та зміцненню фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, що в цілому формує стійкі передумови для їх довгострокового саморозвитку [4].

Важливу роль у формуванні інституційної системи забезпечення саморозвитку територій відіграє ефективна взаємодія між різними рівнями публічного управління. У контексті реформи децентралізації особливого значення набуває середній рівень управління, який виконує координаційну функцію між центральними органами влади та територіальними громадами. Проведені адміністративно-територіальні зміни, зокрема укрупнення районів у 2020 році, стали важливим етапом удосконалення системи управління територіальним розвитком. Разом з тим подальший розвиток інституційної моделі потребує чіткого розмежування повноважень між різними рівнями влади, посилення фінансової та організаційної спроможності інституцій, а також розвитку механізмів міжмуніципального співробітництва та стратегічного планування, що сприятиме підвищенню ефективності управління розвитком територій [6, с. 179].

У контексті формування інституційних засад саморозвитку територій важливе значення має зміцнення механізмів місцевого самоврядування та міжмуніципальної взаємодії. Зокрема, спостерігається поступовий розвиток територіального співробітництва між громадами, розширення їх міжнародних

партнерств (рис. 2), а також зміцнення інституту старост (рис. 3) як важливого елементу представництва інтересів жителів у структурі

територіальних громад. Такі тенденції свідчать про поступове інституційне зміцнення системи місцевого самоврядування та фор-

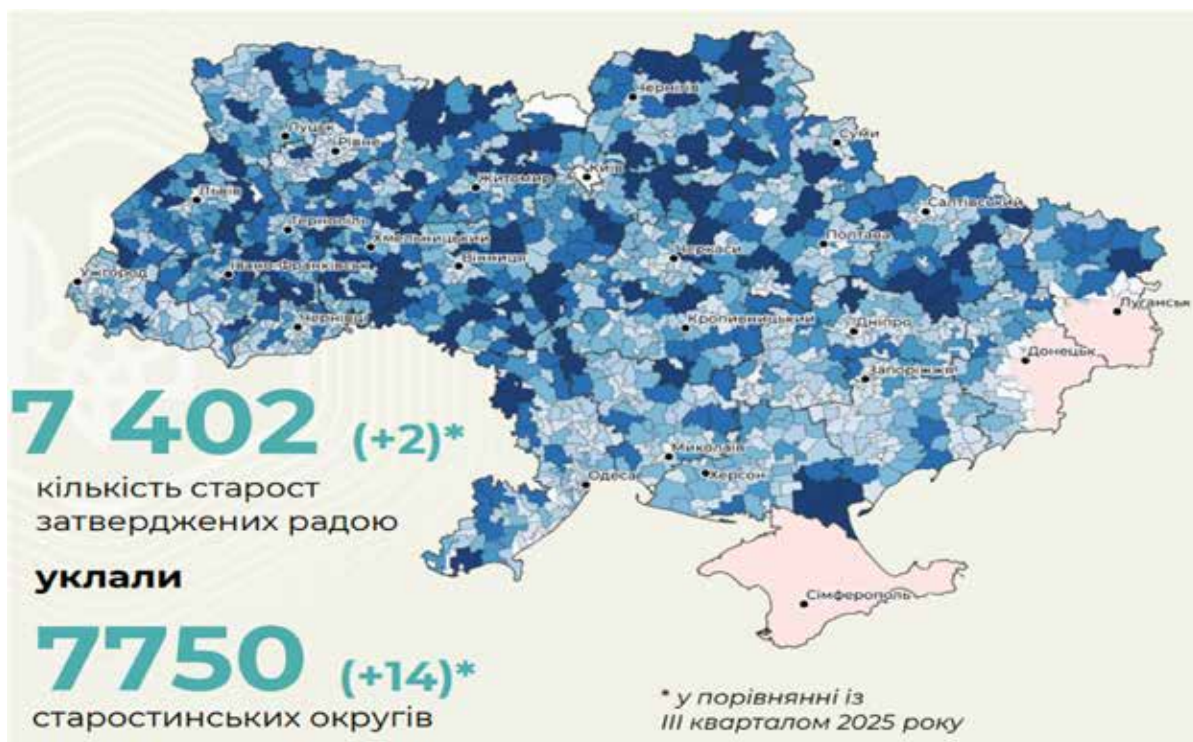

Рис. 2. Розвиток інституту старост в Україні (станом на 01.01.2026 р.)

Джерело: сформовано на основі [7]

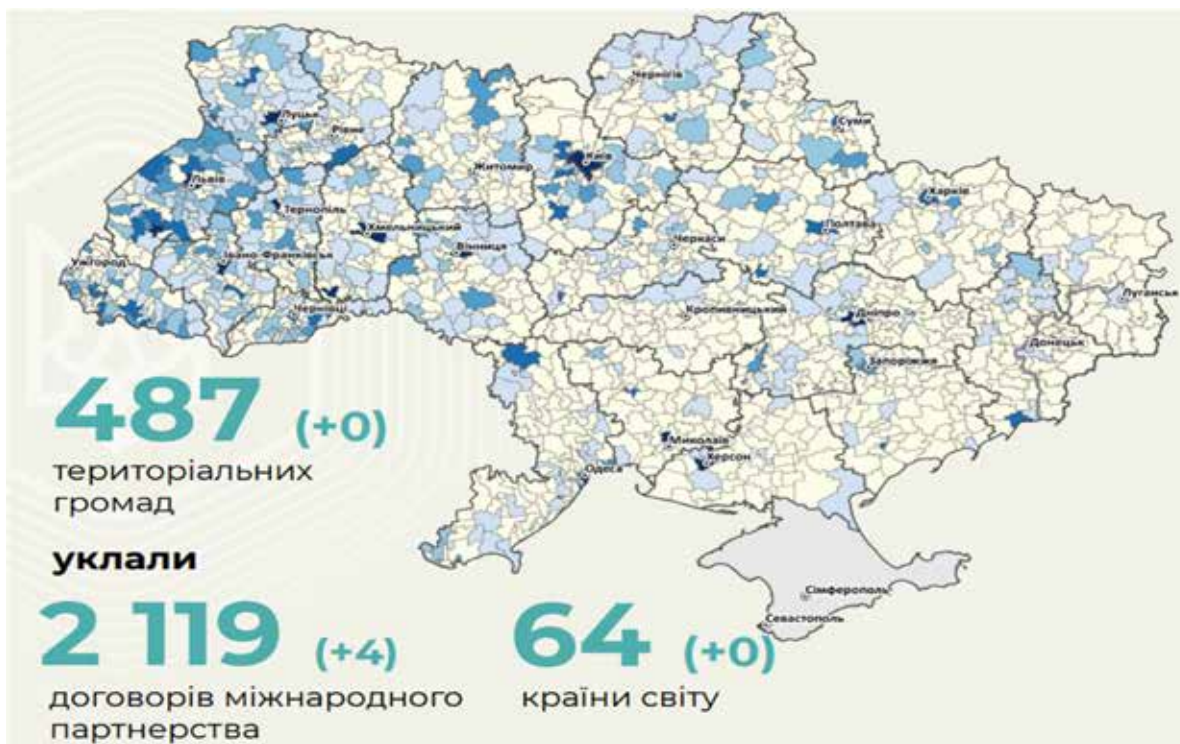

Рис. 3. Міжнародне партнерство територіальних громад в Україні (станом на 01.01.2026 р.)

Джерело: сформовано на основі [7]

мування організаційних передумов для ефективного розвитку територіальних громад.

В контексті вище означеного, в умовах реалізації інституційних засад саморозвитку територій є впровадження та ефективне управління проєктами місцевого розвитку. Саме проєктний підхід дозволяє територіальним громадам залучати інвестиційні та грантові ресурси, реалізовувати інфраструктурні, соціальні та економічні ініціативи, спрямовані на підвищення якості життя населення. Водночас ефективність реалізації таких проєктів значною мірою залежить від рівня інституційної підтримки [10]. Посилення інституційної спроможності громад у сфері проєктного управління, розвиток регіональних центрів підтримки проєктної діяльності та розширення співпраці з науковими установами, міжнародними організаціями й іншими інституціями розвитку створюють додаткові можливості для активізації саморозвитку територіальних громад.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження бачимо, що інституційні засади забезпечення саморозвитку територій в Україні формуються в умовах глибоких трансформацій системи публічного управління, розвитку децентралізації та необхідності відновлення територій внаслідок воєнних руйнувань. У цих умовах інституційне середовище виступає ключовою передумовою формування спроможності територіальних громад до самостійного соціально-економічного розвитку, ефективного використання наявного ресурсного потенціалу та реалізації стратегічних пріоритетів державної регіональної політики.

Дослідження показало, що ефективність забезпечення саморозвитку територій значною мірою залежить від узгодженої взаємодії інститутів різних рівнів управління – національного, регіонального та місцевого. Також важливою складовою інституційного забез-

печення саморозвитку територій є формування ефективної системи стратегічного планування та реалізації державної регіональної політики. У цьому контексті значну роль відіграють такі інструменти, як стратегії регіонального розвитку, програми комплексного відновлення територій, механізми міжмуниципального співробітництва, а також розвиток інституційної інфраструктури місцевого самоврядування, зокрема мережі центрів надання адміністративних послуг, інституту старост та інших елементів місцевого врядування. Їх функціонування сприяє підвищенню доступності публічних послуг, зміцненню управлінської спроможності громад та активізації процесів територіального розвитку.

Особливого значення в умовах післявоєнної відбудови набуває застосування проєктного підходу до управління розвитком територіальних громад. Реалізація інфраструктурних, соціальних та економічних проєктів дозволяє залучати інвестиційні та грантові ресурси, стимулювати підприємницьку активність, розвивати інноваційний потенціал територій та формувати нові можливості для їх економічного зростання. Водночас ефективність такої діяльності значною мірою залежить від рівня інституційної підтримки. Таким чином, формування дієвих інституційних засад забезпечення саморозвитку територій в Україні передбачає комплексне поєднання стратегічного планування, ефективної міжрівневої взаємодії інституцій, розвитку проєктної діяльності територіальних громад, а також активного залучення ресурсів держави, бізнесу та міжнародних партнерів.

Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі будуть спрямовані на обґрунтування ефективних напрямів активізації саморозвитку територій України, що сприятиме формуванню дієвих механізмів їх сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волосюк М.В. Державна регіональна політика забезпечення місцевого економічного розвитку : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Тернопіль, 2024. 43 с.
2. Деякі питання розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених Стратегії і плану заходів : постанова КМУ від 04.08.2023 № 817. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 18.01.2026).
3. Козир С. Інституційні засади реалізації державної політики відновлення України під час війни. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2024. Вип. 56. С. 210-222.
4. Линдюк А. О., Черевко Г. В. Інституційні та стратегічні засади державної політики інноваційного розвитку підприємництва в територіальних громадах. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-33> (дата звернення 20.01.2026).

5. Лопатинський Ю. М., Парасій Д. С. Інституційні засади інклюзивного розвитку об'єднаних територіальних громад. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 82. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-127> (дата звернення 10.01.2026).
6. Люлява В. В. Інституційний вимір адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. №1(53). С. 163-182.
7. Моніторинг реформи місцевого самоврядування: динаміка розвитку громад станом на 1 січня 2026 року. URL: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1719/monitoring-iv-kvartal-2025-roku.pdf> (дата звернення 18.01.2026).
8. Олійник Д. І. Інноваційний розвиток територіальних громад в умовах четвертої технологічної революції: пріоритети та перспективи : аналіт. доповідью Київ, НІСД, 2018. 52 с.
9. Тульчинська С. О., Гавронський А. О. Інноваційний розвиток територій як базис повоєнного відновлення економіки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. Вип. 19. С. 89-93.
10. Тульчинська С. О., Шило А. П. Державна підтримка розвитку малого та середнього бізнесу територій в умовах війни. *Економічний вісник Кपी*. 2025. Вип. 35. С. 79-83.
11. Тульчинська С. О., Шило А. П. Цифрова трансформація малого та середнього бізнесу територій в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 21. С. 76-81.
12. Україна - Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4) : Лютий 2022 - Грудень 2024. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099052925103531065> (дата звернення 25.01.2026).
13. Kropelnyska S., Shchur R., Goshlyk V. Institutional component of the project management of the territorial communities' development. *Problems and Prospects of Economics and Management*. 2023. № 3 (31). P. 113-126.

REFERENCES:

1. Volosiuk M.V. (2024), Derzhavna rehionalna polityka zabezpechennia mistsevoho ekonomichnoho rozvytku [State regional policy for ensuring local economic development: author's abstract of dissertation] avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03. Ternopil, 43 p. (in Ukrainian)
2. Deiaki pytannia rozroblennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku Ukrainy i planu zakhodiv z yii realizatsii ta provedennia monitorynhu realizatsii zaznachenykh Stratehii i planu zakhodiv [Some issues of developing the State Strategy for Regional Development of Ukraine and the Action Plan for its implementation and monitoring the implementation of the said Strategy and Action Plan]: postanova KМУ [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 04.08.2023 № 817. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/817-2023-%D0%BF#Text> (accessed January 18, 2026).
3. Kozyr, S. (2024) Instytutsiini zasady realizatsii derzhavnoi polityky vidnovlennia Ukrainy pid chas viiny [Institutional principles of implementing the state policy of restoring Ukraine during the war. Visnyk of Lviv University]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filos.-politolo. Studii*, vol. 56, pp. 210-222.
4. Lyndiuk, A. O., Cherevko, H. V. (2025) Instytutsiini ta stratehichni zasady derzhavnoi polityky innovatsiinoho rozvytku pidpriemnytstva v terytorialnykh hromadakh [Institutional and strategic principles of state policy for innovative development of entrepreneurship in territorial communities]. *Економіка та суспільство*, vol. 82. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-33> (accessed January 20, 2026).
5. Lopatynskiy, Yu. M., Parasiy, D. S. (2025) Instytutsiini zasady inkliuzyvnoho rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad [Institutional principles of inclusive development of united territorial communities]. *Економіка та суспільство*, vol. 82. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-127> (accessed January 10, 2026).
6. Liuliava, V. V. (2026) Instytutsiinyi vymir administratyvno-terytorialnoi reformy v Ukraini [Institutional dimension of administrative-territorial reform in Ukraine]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, vol. 1(53), pp. 163-182.
7. Monitorynh reformy mistsevoho samovriaduvannia: dynamika rozvytku hromad stanom na 1 sichnia 2026 roku [Monitoring of local self-government reform: dynamics of community development as of January 1, 2026]. Available at: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1719/monitoring-iv-kvartal-2025-roku.pdf> (accessed January 18, 2026).
8. Oliinyk, D. I. (2018) Innovatsiinyi rozvytok terytorialnykh hromad v umovakh chetvertoi tekhnolohichnoi revoliutsii: priorytety ta perspektyvy : analit. dopovidiu [Innovative development of territorial communities in the conditions of the fourth technological revolution: priorities and prospects: analytical report] Kyiv, NISD, 2018. 52 p. (in Ukrainian)
9. Tulchynska, S. O., Havronskiy, A. O. (2025) Innovatsiinyi rozvytok terytorii yak bazys povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy [Innovative development of the territory as the basis of the military restoration of the economy of Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 19, pp. 89-93.

10. Tulchynska, S. O., Shylo, A. P. (2025) Derzhavna pidtrymka rozvytku maloho ta serednoho biznesu terytorii v umovakh viiny [State support for the development of small and medium-sized businesses in the territory in wartime]. *Ekonomichnyi visnyk KPI*, vol. 35, pp. 79-83.

11. Tulchynska, S. O., Shylo, A. P. (2025) Tsyfrova transformatsiia maloho ta serednoho biznesu terytorii v suchasnykh umovakh [Digital transformation of small and medium-sized businesses in the territory in modern conditions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 21, pp. 76-81.

12. Ukraina – Shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia (RDNA4) : Liutyi 2022 – Hruden 2024 [Ukraine - Rapid Assessment of Damage and Recovery Needs (RDNA4): February 2022 – December 2024]. Available at: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099052925103531065> (accessed January 25, 2026).

Дата надходження статті: 17.03.2026

Дата прийняття статті: 08.04.2026

Дата публікації статті: 13.04.2026